

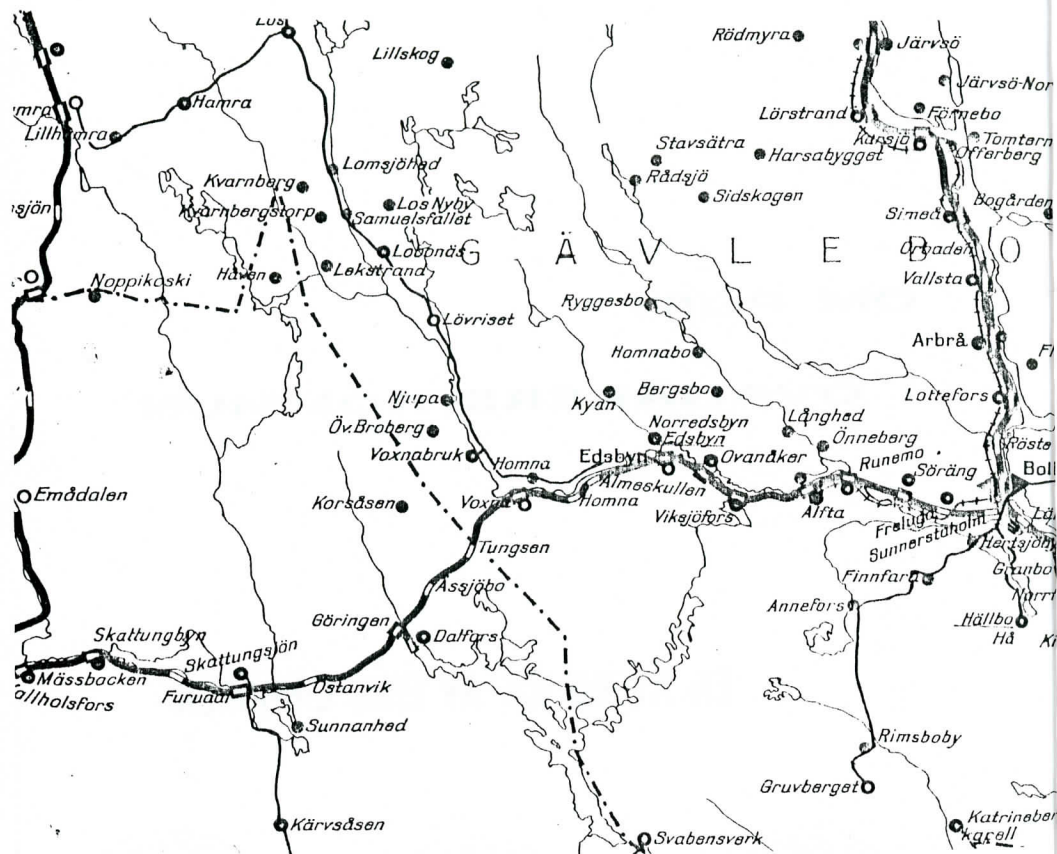
OM POST

I OVANÅKERS KOMMUN

EN ÅTERBLICK AV ERIK LINDGREN

Posthistorisk skriftserie 136

Ett utdrag ur 1939 års postkarta informerar litet om bl a järnvägens sträckning och postanordningarna i Ovanåkers kommun. På västra sidan om länsgränsen vidtog Ore socken, vars posthistoria redovisas kortfattat i ett särskilt häfte.

FÖRORD

I min återblick på Postens utveckling i Ore socken har jag rört mig i nordöstra delen av Dalarna, främst inom området i trakten av Dala-Hälsinglands järnväg. Jag har funnit det intressant att också studera arkivhandlingar om utvecklingen kring den östra delen av järnvägen och därvid fastnat för de församlingar som i modern tid ingår i Ovanåkers kommun.

Liksom i häftet om Ore socken har jag inte begränsat mig till järnvägspoststationerna utan sökt ge en någorlunda heltäckande bild för socknarna. Jag har valt att redovisa poststationerna i kronologisk ordning efter tillkomstdatum och i bokstavsordning för dem som öppnats samtidigt.

Det har varit svårt att finna vissa handlingar som skulle kunna ge en djupare bild av utvecklingen. Jag tror ändå att vad jag återgett av framletade handlingar räcker för en tillräckligt översikt, även om namnen på samtliga tjänstgörande poststationschefer inte anges konsekvent.

Synpunkter på framställningen är välkomna och kan sändas till mig under adress Gamla Norrvägen 39, 352 43 VÄXJÖ. Växjö i oktober 1990

Erik Lindgren

POST PÅ LANDSBYGDEN

Under de två första seklen av postverkets existens fanns inga andra fasta postanstalter än postkontoren, som var förhållandevis fåtaliga och huvudsakligen förlagda till städerna. Omkring år 1800 fanns det bara 110 postkontor i hela riket, inklusive dem i Finland och i främmande länder, som t ex i Hamburg och Helsingör. Den generella förbättring av postgången som infördes genom ett kungligt brev den 27 mars 1830 bidrog till att antalet postkontor år 1835 uppgick till 124. Dessutom fanns då nio postuppsyningsmansplatser i de nordligaste, glest befolkade delarna av landet. För orter med talrikare befolkning och någorlunda omfattande brevväxling började på 1840-talet inrättas ett nytt slags postanstalter, s k postexpeditioner. Ingen sådan inrättades inom gränserna för Ovanåkers nuvarande kommun. År 1850 fanns 13 postanstalter av detta slag. Samtidigt var antalet postkontor 122 och antalet postuppsyningsmansplatser 20.

Postexpeditionerna var från allmänhetens synpunkt likvärdiga med postkontor och från år 1882 fick de samma benämning. Dessförinnan hade emellertid en annan stor förändring inträffat med det fasta postnätet, nämligen tillkomsten av poststationer på landsbygden.

Begreppet poststation hade använts redan från 1830 för postuppsyningsmansplatserna. Dessa avvecklades i samband med tillkomsten av poststationer i egentlig bemärkelse. Ett regeringsbeslut om sådana poststationer fattades 1860 med syftet att för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition. De äldsta poststationerna inrättades först ett år efter detta regeringsbeslut.

I ett cirkulär den 4 oktober 1860 erinrade generalpoststyrelsen sina postförvaltare om bemyndigandet att inrätta poststationer och överlämnade en instruktion för poststationsföreståndare. Påminnelsen om bemyndigandet togs inte emot med så stor entusiasm, eftersom postförvaltarna i många fall såg en risk att deras sportler skulle komma att minska, särskilt som de väntade minskning i antalet lösväskor när kunder med sådana i stället kunde utträta postärendena vid en närbelägen poststation.

Inom gränserna för Ovanåkers nuvarande kommun tillkom under perioden före 1874 två sådana landsbygdspoststationer och under 1874 ytterligare fyra, då till följd av att postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen. De två första ingår i den grupp som jag kallar "Äldre poststationer" och de fyra andra i gruppen "1874 års poststationer".

ÄLDRE POSTSTATIONER

VOXNA (BRUK)

Två poststationer hann inrättas efter 1860 års regeringsbeslut inom Ovanåkers nuvarande kommungränser innan riksdagen år 1873 beslöt att ansvaret för kronobrevbäringen skulle överföras på postverket. Poststationerna i Voxna och Alfta blev i detta sammanhang primörer i denna del av landet bland omkring 380 poststationer totalt innan de drygt 1200 s k kronobrevbäringspoststationerna kom till.

I Voxna inrättades poststationen den 3 december 1868 med bruksbokhållaren Carl Adam Andersson som föreståndare. Postföring med häst och vagn inrättades från Bollnäs till Voxna, en landsvägspostföring som kom att ändras i olika etapper allt eftersom flera poststationer inrättades i området.

Carl Adam Andersson efterträddes av bruksbokhållaren Emil Hjort af Ornäs, som i ett brev till poststyrelsen den 26 juli 1875 påtalade att årsersättningen, 150 kr, var alldeles för låg. Han begärde den höjdd till 350 kr, vilket poststyrelsen prutade till 300 kr trots att Emil formellt hade sagt upp sig. Från och med 1876 höjdes årsarvodet till 360 kr.

Med oförändrat arvode tog inspektör Axel Fredrik Askeroth över poststationen i december 1894. Han fick uppleva den strukturförändring som följde på tillkomsten av Dala-Hälsinglands Järnväg. Postinspektör W Ljungh vid mellersta distriktet redovisade i ett brev till poststyrelsen den 5 oktober 1899 sina planer på hur postanordningarna skulle ändras i detta sammanhang. I planerna ingick bl a att en poststation skulle inrättas vid trafikstationen i Voxna

men att den ursprungliga poststationen i Voxna ändå skulle bibehållas. Detta motiverade Ljungh på följande sätt:

"Då nuvarande poststationen i Voxna icke utan avsevärda olägenheter för ortens talrika korrespondenter kan indragas, och då disponenten vid Ljusne-Voxna Aktiebolag Erik Lindström för mig muntligen uttalat önskvärdheten och behovet av poststationens bibehållande å dess nuvarande plats och därjämte förklarar, att bolaget vore villigt att utan ersättning från postverket verkställa postföring med häst och åkdon en gång om dagen i vardera riktningen mellan den blivande järnvägs- och poststationen Voxna och nuvarande vid Voxna bruk belägna poststation, hemställer jag vördsamt att Kungl. Styrelsen måtte dels besluta att nuvarande poststationen i Voxna skall efter Dala-Helsinglands järnvägs upplåtande för allmän trafik fortfarande vara i verksamhet å dess nuvarande plats samt benämnas Voxna bruk, dels godkänna vidlagda tvenne förslagskontrakt med fröken Alma Lindberg om poststationens i Voxna bruk handhavande mot årsarvode av 240 kronor, samt med Ljusne-Voxna Aktiebolag om verkställande av daglig postföring, fram och åter, å linjen Voxna - Voxna bruk utan ersättning från postverket, uti vilka kontrakt bestämmes, att detsamma är för vederbörande bindande åtminstone intill 1904 års slut".

Järnvägen öppnades för posttrafik den 4 november 1899 och nu övertog fröken Lindberg sysslan som föreståndare för lantpoststationen vid Voxna bruk av Axel Fredrik Askeroth med 120 kr lägre årslön. Hon fick emellertid även 15 kr i månaden "till biträdes avlönande".

I samband med järnvägens tillkomst ändrades således namnet på den ursprungliga poststationen till Voxna bruk, medan den nya förenade post- och järnvägsstationen fick enbart namnet Voxna. Dess föreståndare nämns för sig i det avsnitt av detta häfte som bär rubriken Voxna.

Alma Lindbergs lön förbättrades något och blev från 1908 300 kr, från 1911 420 kr och från 1914 480 kr. När hon flyttade till Bergsjö den 1 december 1915, blev änkefru Selma Fredrika Askeroth hennes efterträdare. Hon var född Lindberg, varför man kan dra slutsatsen att poststationen länge var i händerna på samma släkt.

I modern tid organiserades poststationen om till ett s k postställe, en term som med 1986 års ingång upphörde sedan

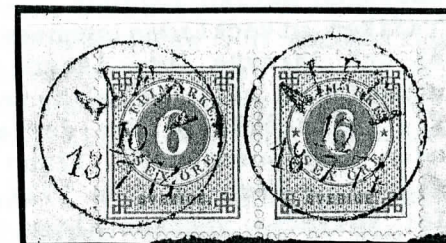
poststyrelsen beslöt att benämningen postkontor skulle användas för alla typer av postkontor och även för postställen.

Den postanordning, som sålunda kallades postkontor, inrymdes 1985 i Voxnabruks lanthandel. Det var ett av de praktiska resultaten av en riksomfattande utredning om postkontorens framtid. Den utmynnade i förslag om att postservicen skulle kunna skötas av kiosker eller lanthandlare i småbyar. I december 1988 togs lanthandeln och därmed också postkontoret i Voxnabruk över av Olle Granath. Denne fick gå genom särskild utbildning för att kunna klara av de mångskiftande uppdrag som kunderna kan komma med. Postutdelningen i Voxnabruk sker från Edsbyn. Men det gick inte att behålla det lilla postkontoret i den nya skepnaden, utan det drogs in den 5 augusti 1991. Ortsadressen blev oförändrad 820 01 VOXNABRUK.

1986-01-17

(Ur Postens cirkulärnotis)

Från den 1 januari 1986 används enbart benämningen postkontor för alla typer av postkontor och även för postställen. Nuvarande begrepp ortpostkontor, lokalpostkontor och postställen slopas.

ALFTA

I Alfta antogs änkefru Hilda Granell till föreståndare för den poststation som inrättades den 1 februari 1870. Hon fick i januari 1873 ta del av ett ärende som kunde ha resulterat i att hennes poststation drogs in. Mera om detta berättas i avsnittet med rubriken OVANÅKER. Sammanfattningsvis kan här nämnas att ett förslag från företrädare

för Ovanåkers socken innehöll alternativet att få poststationen i Alfta indragen för att få den egna postservicen förbättrad.

Fru Granells årsarvode var till en början 200 kr men höjdes 1874 till 240 kr och 1878 till 360 kr. När lantbrevbäring infördes i vårt land, inrättades en linje från Alfta till Svabensverk. För att underlätta kontakten mellan sockenbor och lantbrevbäraren anställdes särskilda kommunombud, vilka dock inte avlönades av postverket. På linjen till Svabensverk blev A Boström i Mållångstad, skogvaktare August Karlgren i Strålsjön och kapellpredikant A J Hjälms vid Svabensverk antagna till kommunombud enligt länsstyrelsens beslut den 5 februari 1879. Detta beslut kom dock inte att realiseras, sedan man vid en revidering av organisationsförslaget beslöt att bibehålla poststationen i Svabensverk med Hjälms som föreståndare.

I september 1881 uprättades ett kontrakt med fröken Nanny Margareta Malmqvist om att svara för poststationen i Alfta och hon kom att göra detta i nära två decennier.

När järnvägen öppnades för allmän trafik på delsträckan Bollnäs-Voxna flyttades poststationen i Alfta till järnvägsstationen där stinsen Otto Kristoffer Pehrsson fick ta över ansvaret för postservice den 4 november 1899. Tågens uppträdande på scenen fick bl a till följd att avtalet med P F Aspegren i Alfta om postföring sex gånger i veckan på landsvägen mellan Bollnäs och Alfta upphörde.

Trafiken utvecklades gynnsamt och blev så omfattande att post och järnväg inte längre kunde förenas. Poststationen statushöjdes till en sk postexpedition den 1 november 1927. Föreståndarna för detta slag av postanstalter fick titeln stationsmästare. Bland dem som verkade i Alfta kan nämnas Svea Norberg från 1937. Med ny terminologi på 1970-talet kallades postanstalten för lokalpostkontor 1977 och enbart postkontor från 1986. Bengt Wallin fick ta över ansvaret för service till närmare 2200 hushåll med postadress Alfta.

1874 ÅRS POSTSTATIONER

OVANÅKER

Med riksdagsbeslutet om att postverket skulle ta över ansvaret för kronobrevbäringen kom många nya poststationer till under perioden 1874-1877. Några av dem hann till och med såsom olönsamma dras in redan efter något år.

I Ovanåker hade man gjort en framställning om en egen poststation innan något beslut ännu var taget om hur organisationen skulle bli på grund av riksdagsbeslutet. Med ett stort antal underskrifter från sockenbor daterades i januari 1873 ett brev från prosten J E Tjerneld och komministern Gustaf Stillmark i Ovanåker till poststyrelsen med följande inledning:

"Ehuru poststation år 1870 öppnades vid Alfta kyrka, hava vi undertecknade till detta års början haft våra lösväskor och vår post på Bollnäs postkontor. Ovanåkers socken, belägen emellan Alfta och Voxna socknar, genomskäres längs efter av allmänna landsvägen, och är avståndet från Alfta poststation till Ovanåkers kyrka 1 mil och från nämnda station till Edsbyns by inom sistnämnda socken 1 5/8 mil. Inom Edsbyn är socknens gästgiveri beläget, ävensom mer än hälften av socknens folkmängd är därstädes och däromkring boende. Tillfölje av dessa lokala förhållanden har en del av våra lösväskor avlämnats och hämtats vid kyrkan, återstoden på Edsbyns gästgivaregård, till allas vår gemensamma belåtenhet.

Emellertid har nu postmästaren i Bollnäs förklarat sig tillfölje av en Generalpoststyrelsens kungörelse av den 29 nov 1872 förhindrad vidare hava någon posträkning med korrespondenter från Ovanåkers socken, utan finge dessa med sina lösväskor hänvända sig till Alfta poststation. Som nu föreståndarinnan vid denna station blott har sig enligt hennes egen uppgift 1/4 timmes tid anslagen till postens expediering, anser hon sig med löpande post ej hinna expediera lösväskorna till Ovanåker, för närvarande till antalet 9, utan få de kvarligga till nästa ordinarie post, om vi ej själva genom egen budskickning avhämta dem."

Ytterligare komplikationer redovisades innan petitionärerna kom fram med sina preciserade önskemål:

"Vi äro mer än väl övertygade, att Kungl.Generalpoststyrelsen, då den till Alfta sockens och därvarande korrespondenters nytta och fromma anslog medel till en poststation därstädes, ej avsåg att därmed tillskynda Ovanåkers socken obehag och kostnader, och som vi aldrig blivit kommunicerade eller satta i tillfälle att förklara oss över Poststations anläggande inom Alfta socken, under vilken station vi likvisst nu genom förr nämnda Generalpoststyrelsens kungörelse den 29 nov 1872 äro hänvisade att för vår brevväxling subordinera, och om Kungl.Poststyrelsen av orsaker ej kan bifalla någon av våra föregående underdåniga alternativa önskingar, så få vi härmedelst ödmjukast hemställa om indragning av Alfta poststation, vilkens uppkomst och fortvaro så menligt inverkar på våra affärsförhållanden och utbyten med övriga landet".

Lösningen blev ett provisorium med rätt för Ovanåkers socken att få hålla lösväskor på ett från gällande regler något avvikande sätt. Men ett nytt beslut kom som en följd av att postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen. Det innebar rent lokalt att en poststation inrättades den 1 juli 1874 i Ovanåker, varigenom ett antal lösväskor upphörde till saknad, kanske, för dem som fått arvode för att de expedierat dem.

Till poststationsföreståndare i Ovanåker antogs enligt poststyrelsens beslut den 15 maj 1874, änkan Mathilda Wiman. Hon fick i januari 1876 uttala sig i ett ärende som föranletts av pastor G Samelius' begäran att få poststationens namn ändrat till Edsbyn. Nu kom åter problemen med grannsocknen i fokus, och Mathilda Wiman yttrade bland annat följande:

"Alldenstund Pator Samelius jämte några få andra personer som bo i nedra delen av församlingen, taga sin post den 3/4 mil från dem belägna poststationen i Alfta, varifrån deras post befordras till dem i väskor, så synes det, som vore det för dessa personer likgiltigt, vilket namn härvarande station har, då deras adress är Alfta. Däremot vore det för övriga inom Ovanåkers kommun boende personer, som icke hava några väskor utan taga sin post på härvarande station, mycken stor olägenhet att kalla stationen Edsbyn, och tvivelsutan skulle ofantligt mera trassel och förväxlingar uppstå, om stationens namn ändras".

Sedan postmästare Frithiof Cedermark i Bollnäs också sagt sitt, beslöt poststyrelsen den 24 mars 1876 att någon ändring inte skulle göras tills vidare.

Med tillkomsten också av poststationerna Lobonäs och Öratjärn den 1 juli 1874 hade Ovanåkers socken på en gång fått tre poststationer, men redan i januari 1879 skrevs en framställning om en fjärde. Det var åter komminister G Samelius som var i farten, nu förstärkt av kyrkoherde Fredberg i Ovanåker, vilka fick flera namnunderskrifter på sin framställning. Den gick ut på att inrätta en poststation vid Ovanåkers kyrka. Flyttning dit av Ovanåkers poststation i Edsbyn, som även blev förd på tal, avstyrktes av kronofogden och av det efter hand allt mer omfattande ärendet kan man utläsa att stor oenighet rådde inom socknen i postfrågan. Ärendet avgjordes utan åtgärd sedan länsstyrelsen den 8 april 1878 avstyrkt den ifrågasatta flyttningen av poststationen från dess plats i Edsbyn till kyrkan.

Det skulle bli den framväxande järnvägen som bidrog till en lösning av den eldfängda postfrågan. Postinspektör W Ljungh föreslog i sin utredning att de befintliga poststationerna i Sörbor, Alfta och Ovanåker skulle dras in och att poststationer skulle öppnas vid trafikstationerna Freluga, Söräng, Runemo, Alfta, Ovanåker, Edsbyn och Voxna med de järnvägsanställda som ansvariga för postservicen.

		517.		Bollnäs—Öre—Rättvik—Leksand.	
M. Th. L.	—	10,30	—	Bollnäs' postkontor	M. O. L. 10,00 —
T. F. S.	1,0	1,15	2,0	Alfta poststation (gästgifvaregård)	M. O. L. 7,15 7,30
T. F. S.	3,15	3,15	1,5	Ovanåkers gästgifvaregård	M. O. L. 5,15 5,15
T. F. S.	3,30	3,45	0,1	Ovanåkers poststation	M. O. L. 4,15 5,0
T. F. S.	6,0	6,15	1,0	Voxna poststation	M. O. L. 2,15 2,30
T. F. S.	7,0	7,0	0,5	Finnstugans (Voxna) gästgifvaregård	M. O. L. 1,50 1,30
T. F. S.	9,15	9,15	1,8	Böle (Dalfors) skjutsstation	M. O. L. 10,45 10,45
T. F. S.	12,45	12,45	2,1	Arfvets gästgifvaregård	M. O. L. 7,45 7,45
T. F. S.	1,30	2,0	0,4	Öre poststation (Dalbyn)	M. O. L. 6,30 7,0
T. F. S.	3,45	4,0	1,8	Vestra Boda poststation	M. O. L. 4,30 4,45
T. F. S.	4,15	4,15	0,2	Ovannymra gästgifvaregård	M. O. L. 4,15 4,15
T. F. S.	5,15	5,15	1,0	Nedra Gärdsjö	M. O. L. 3,15 3,15
T. F. S.	6,30	6,30	0,8	Lerdals gästgifvaregård (Karlsvik)	M. O. L. 2,0 2,0
T. F. S.	6,45	7,15	0,1	Rättviks poststation	M. O. L. 1,15 1,45
T. F. S.	7,15	7,45	1,0	Uthy	M. O. L. 12,45 12,45
T. F. S.	10,0	—	1,5	Leksands postkontor (gästgifvaregård)	S. T. F. — 10,30

Tidtabell för landsvägs-posten 13 år före järnvägens tillkomst. Inramade uppgifter avser tiduppgifter mellan kl 18 och 06. Innan systemet med 24-timmarslockan infördes, förekom flera olika markeringar, först med tillägg "f.m." resp "e.m."

Detta godkände poststyrelsen och följden blev att Mathilda Wiman fick frånträda sin befattning som poststationsföreståndare den 4 november 1899, då den ursprungliga poststationen med namnet Ovanåker drogs in. I stället inrättades således två förenade poststationer, den ena med namnet Ovanåker och den andra med namnet Edsbyn. Dessa redovisas kort under respektive namn i avsnittet "Förenade poststationer" i detta häfte.

LOBONÄS

Föreståndare för poststationen i Lobonäs blev från starten den 1 juli 1874 Olof Olsson med 75 kr i årsarvode. Redan den 18 februari 1875 sade han upp sig i ett brev till postmästaren i Bollnäs. På länsstyrelsens förslag anställdes nu Johan Jonsson som samtidigt lyckades få årsarvodet fördubblat.

När han skrev till postkontoret i Bollnäs på nyårsafton 1877 och begärde ytterligare 50 kronors ökning, fann sig tjänsteförrättande postmästaren Emil Öman föranlåten meddela bl a följande i sin aktpåskrift till poststyrelsen:

"Då befattningens nuvarande innehavare är nära nog den ende korrespondenten på platsen och således nästan uteslutande drager fördel av stationen, synes intet skäl tala för höjandet av hans arvode".

Rutinmässigt förhörde sig poststyrelsen med landskansliet om det fanns någon annan lämplig poststationsföreståndare att tillgå. Det fanns det inte i Lobonäs men landskansliet tillade följande:

"Skolmästaren i Matsmyra, Johan Alexander Tigerstrand, som anses fullt lämplig, har förklarat sig villig att mot det bestämda arvodet etthundrafemtio kronor bliva poststationsföreståndare, därest stationen förflyttades från Lobonäs till Matsmyra, vilket senare ställe är beläget vid allmänna landsvägen 3/4 mil hitom Lobonäs och lika passande till en poststation som Lobonäs, då i Matsmyra finnes kapell, dit folket om söndagarna samlas och stället dessutom är tämligen centralt beläget i förhållande till de kringliggande byarna".

Emedan jag beläpmit antagen till
Poststationsföreståndare i Lobonäs, får härmed
till kännande gifvas, att såsom denna Poststation
hittills hafva varit mindre beaktad af all-
mogon, för försändelser inlämnade och afven ja
för ankomna försändelser; Men börjar nu
att fortjätta och äkas betydligt; Och afven
får min nu utveckla Post. med, Lov, Poststation
Men i förvidet är utvecklas det blott med 75
Kronor är allt för liten Lön

Warpöre jag härmed får anmäla att
jag intet kunna anfä mig att befrida försättningen
för bättre än 150 Kronor per år arvode, i annat
fall antager jag ej Befattningen

Lobonäs den 29. April 1875

Johan Jonsson

Poststationsföreståndare Johan Jonsson lyckades få sin årslön fördubblad när han övertog befattningen från Olof Olsson. Däremot hade han inte någon framgång med ett nytt försök vid årsskiftet 1877-1878.

Ryktet spred sig och i ett brev till postkontoret i Bollnäs sade sig Johan Jonsson ha hört att det var avsett att flytta hans poststation till Vintjärn. Efter en längre utläggning avslutade han sitt brev med följande rader:

"Till följe därav förbinder jag mig fortfarande till allmänhetens belåtenhet, med förutvarande villkor och grunder, innehava och bestrida härvarande poststation".

Med efternamnet Palm blev Jonsson sedan vid sin läst nära tre decennier och efterträddes den 1 juli 1903 av skol-läraren Carl Adolf Forssell, nu med 200 kr i årsarvode.

Med tillkomsten av Voxna-Lobonäs järnväg flyttades post-stationen till järnvägens stationshus den 13 november 1908 och Forssell fick på grund av en passus i hans kontrakt frånträda sin post. Ansvarig för postservice blev nu järn-vägsfolket.

Förbättrad lantbrevbäring och andra kundvänliga rationa-liseringsåtgärder efter andra världskriget medverkade till att poststationen kunde dras in den 20 november 1965.

SVABENSVERK

Svabensverk var också en av de poststationer som tillkom på grund av beslutet att ansvaret för kronobrevbäringen skulle åvila postverket. Den öppnades den 1 juli 1874 och till föreståndare antogs kapellpredikanten Anders Johan Hjälms med 100 kr i årsarvode. Efter kort tid tog kapell-predikanten P A Rosengren över poststationen, följd i augusti 1876 av A F W Rickman. Anders Johan Hjälms återkom i september 1879, sedan det då vilande indragningshotet för poststationen försvunnit. Hotet berodde på att post-stationen gav en förlust på 400 kr år 1877. Frimärken hade då sålts för 90 kr, medan poststationsföreståndarens arvo-de var 100 kr och postföringskostnaden 390 kr. Posten kom med gående bud från Alfta till Svabensverk.

I ett brev från landskansliet i Gävle till poststyrelsen finner vi följande text som talade för poststationens in-dragning: "För bibehållandet av denna poststation har det skäl tillkommit att någon vare sig allmän eller enskild förbindelse icke vidare äger rum emellan Svabensverk och Envikens poststation, till följd varav Svabensverk och kringliggande nejd, som räknar en befolkning av vid pass 500 personer, har sin enda postförbindelse med Alfta station. Landshövdingeämbetet befarar ändå icke synnerlig

		Gångpost.							
		Alfta—Svabensverk.							
		(Från den 7 augusti 1874).							
F.	—	6	f. m.	5,3	Alfta poststation.....	M.	12	—	midd.
L.	12	—	midd.		Svabensverks poststation.....	S.	—	6	f. m.

För gångposten till Svabensverk tillämpades denna tidtabell med två turer i veckan i vardera riktningen.

olägenhet av poststationens indragning, dock under hem-ställan att lantbrevbäring må få äga rum en gång i varje vecka å den 5,3 mil långa vägen emellan Alfta poststation och Svabensverk."

Detta var ju oroande för dem som anlitade poststationen, men postmästare Paul Wilhelm Edholm i Gävle anförde följande 18 dagar senare i ett brev till länsstyrelsen:

"Vid handläggning av detta ärende hava sådana omständigheter visat sig, att postkontoret finner sig böra hos Kungl.Generalpoststyrelsen göra hemställan därom att postföringen mellan Alfta och Svabensverk skulle besörjas genom gångpost eller ock Svabensverk såsom tillförener erhålla sin post från Enviken, enär ingen mellanliggande post berättigad finnes å den svåra och långa vägen som begagnas".

I sin redovisning till poststyrelsen den 9 juni 1879 an-mälde postmästare Edholm bl a att han kunnat teckna kon-trakt med husmannen Olof Andersson i Alfta om gångpost mellan Alfta och Svabensverk med en ersättning av 7 kr per tur, motsvarande 66 öre per mil. Landskansliet godkände i ett brev till poststyrelsen den 31 juli 1879 att gångpost-föringen fullgjordes med blott en tur i veckan och Anders Johan Hjälms tog sysslan som poststationsföreståndare på nytt, men nu med ett till 50 kr sänkt årsarvode.

En annan kapellpredikant tog över i oktober 1893, Johan-nes Sandström, då med 75 kr i årsarvode. Detta höjdes gradvis, 1899 till 180 kr och 1903 till 200 kr.

Bokförerskan Selma Matilda Persson tog över med 1908 års ingång, då med blott 120 kr i årsarvode, vilket också tillkom hennes efterträdare i juli följande år, handelsföreståndaren Arvid Alexius Johansson. Han blev kvar länge vid sin post och kunde med 1917 års ingång glädja sig över fördubbling av årsarvodet. Det behövdes i den kristid som då rådde.

Signe Stålberg blev föreståndare för poststationen i Svabensverk 1924 och kom att stanna längst av alla. Hon fick år 1956 guldmedalj för nit och redlighet i rikets tjänst. Lagom till sin avgång fick hon uppleva att poststationen drogs in med april månads utgång 1971. Den betjänade då bara ett 50-tal hushåll, av vilka några fick posten i väskor som skickades till resp byar med bil några gånger i veckan.

Svabensverk hade fått status av egen församling i Alfta pastorat. Ersättningen för den indragna poststationen blev från och med maj 1971 lantbrevbäring från Enviken, vilken fullgjordes av fru Alice Abbar, som sedan 1954 hade varit poststationsföreståndare i Bingsjö. Den poststationen avvecklades samtidigt med Svabensverk.

ÖRATJÄRN

Fjärdingsmannen Olof Olsson blev föreståndare för poststationen i Öratjärn, som öppnades den 1 juli 1874. Hans årsarvode på 75 kr var oförändrat till poststationens indragning med 1877 års utgång. Det finns mycket få, om ens något brev eller frimärke med stämpeln ÖRATJERN, vilket speglas i ortstämpelkatalogernas höga notering.

Posten sändes till Öratjärn från Ovanåkers poststation en gång i veckan. Ett kontrakt hade tecknats med soldaten Lars Olof Westlind, som fick kr 4:50 för var tur fram och åter mellan de båda poststationerna.

Både han och fjärdingsman Olof Olsson blev i vederbörlig ordning uppsagda på hösten 1877. Poststationen avvecklades således utan någon ersättningsanordning innan lantbrevbäring hunnit införas i Gävleborgs län. Samtidigt drogs 40 andra svenska poststationer in, de flesta dock på grund av att lantbrevbäring infördes (på Gotland samt i Kalmar län och i Blekinge).

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS 1877. CIRKULÄR. N^R XLI.

→→★←←

88.

Kungörelse,

angående poststationens i Lofvened öppnande samt åtskilliga poststationers indragning.

Den 1 januari nästinstundande år kommer poststation att öppnas vid Lofveneds station å jernvägslinien Lidköping—Häkantorp.

Deremot skola vid denna månads utgång indragas de nuvarande poststationerna:

Faringe, i Stockholms län,
Öja, i Södermanlands län,
Löt, Ölands-Egby och Bredsättra i Kalmar län,
Hangvar, Stenkyrka, Martebo, Källunge, Gothem, Hörsne, Follingbo, Barlingbo, Endre, Gotlands-Wänge, Guldrupe, Wall, Atlingbo, Mästerby, Ejsta, Løjsta, Fardhem, När, Alskog och Grötlingbo, alla i Gotlands län,
Biskopsberg, Torhamn, Tjurkö, Sturkö, Hasslö, Aspö, Hjortsberga, Halahult, Hokadal, Gammalstorp och Hasselstad, i Blekinge län,
Kyrkheddinge, i Malmöhus län,
Hellingsjö, i Elfsborgs län,
Mellby, i Skaraborgs län,
Ingerdsby, i Wermlands län, samt
Öratjärn, i Gefleborgs län. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 24 december 1877.

WILHELM ROOS.

Axel Husberg.

Utgifvet den 24 december 1877.

Öratjärn var ingalunda den enda poststation som drogs in vid 1877 års slut.

F Ö R E N A D E P O S T S T A T I O N E R

VOXNA

Vid den förenade post- och järnvägsstationen med namnet Voxna; öppnad den 4 november 1899, blev stinsen Carl Oscar Bergman ansvarig för postgöromålen. Till en början fick han 240 kr om året för själva postarbetet, vilket i april 1901 höjdes till 300 kr. Andra järnvägsmän efter honom ansvarade för posten till invånarna i stationssamhället innan den förenade post- och järnvägsstationen avvecklades med juni månads utgång 1959.

OVANÅKER

Stinsen vid den med järnvägen förenade poststationen med namnet Ovanåker Carl Folke Bergenheim fick ansvaret för postservicen med 240 kr i årsarvode för denna syssla. Han efterträddes i november 1901 av Erik Danielsson, som kunde glädja sig åt löneförhöjning till 300 kr i juni 1903. Under järnvägsepoken hann flera andra järnvägsmän svinga datumstämpeln och skild från avtal med järnvägen men kvar i stationshuset fick Iris Rönn efter tio års tjänstgöring uppleva poststationens indragning den 31 maj 1968. Poststationen ersattes med lantbrevbäring, till en början i kombination med ett postombud, i vars datumstämpel fanns gravyren EDSBYN POB 1. Då det utnyttjats föga kunde det dras in 1971.

EDSBYN

Utöver den förenade poststationen med namnet Ovanåker inrättades också en med namnet Edsbyn när järnvägen togs i bruk för allmän trafik den 4 november 1899. Stinsen Carl Albert Widman blev ansvarig för postservicen med 420 kr i

årsarvode för denna syssla. Det höjdes i oktober 1900 till 540 kr och räknades upp efter hand så att han år 1914 fick kvittera ut 900 kr jämte ett birädesanslag på 600 kr om året.

I samband med att den sent inrättade poststationen med namnet Norredsbyn namnändrades till Edsbyn 2 vid 1957 års ingång fick poststationen i Edsbyn tilläggsiffran 1. Den försvann den 23 september 1968 i och med att poststationen Edsbyn 2 blev indragen.

Såsom central i det moderna kommunikationsnätet har posten i Edsbyn utvecklats positivt och postmästare Anders Persson fick år 1990 från Sven-Olof Skoglund överta ansvaret för postservice till drygt 3500 hushåll, däribland även de som har adress Voxnabruk samt de vid förut indragna poststationer i närområdet.

Ovanåkers Hembygdsförening har under en rad av år arrangerat Volasdagen och i anslutning därtill fått minnespoststämplor med olika motiv som ansluter till verksamheten. I 1985 års stämpel presenterades sålunda en skäktniv och i 1986 års en häckla för linberedning, medan 1987 års motiv var en skälla att hänga runt halsen på djur på bete jämte en vidja att hänga skällan i.

RUNEMO

En av de förenade post- och järnvägsstationer som inrättades i Alfta socken på bandelen Bollnäs-Voxna den 4 november 1899 var Runemo. Det var den tredje stationen från Bollnäs räknat och den östligaste inom Ovanåkers nuvarande kommun. Med 180 kr i årsarvode för själva postarbetet fick stinsen Justus Erhard Alexius Rydén ansvaret för postservicen. I takt med ökad trafik steg arvodet till 240 kr redan 1900 och till 300 kr 1902. När stinsen Johan Olof Olsson tog över i mars 1905, hade det hunnit uppgå till 420 kr jämte ett biträdesanslag på 240 kr. 1914 års reglering av arvodena gav Olsson rätten till 480 kr i årsarvode jämte 300 kr i biträdes hjälp och 180 kr i särskilt tilläggsanslag.

Poststationen blev kvar i stationshuset även sedan tåg-

trafiken upphört och där fanns den vid indragningen den 29 april 1972. Den ersattes med lantbrevbäring från Alfta genom Gunnel Åkerlind. Protester ett helt år tidigare mot den planerade omorganisationen hade inte någon inverkan på det slutliga resultatet och Alfta dåvarande kommuns överklagning avvisades.

VIKSJÖFORS

Det kan synas som om de förenade poststationerna vid järnvägen Bollnäs-Voxna låg ganska tätt. Mellan dem i Alfta och Ovanåker var det dock en tämligen lång sträcka. Detta skulle så småningom ge utslag i form av ännu ett namn i postanstaltsförteckningen.

Redan den 22 september 1902 skrev ett antal personer i Heden och Grängsbo med flera platser till poststyrelsen om behovet av bättre service. Brevet avslutades med önskemålet "att en poststation med snaraste inrättas vid Viksjöfors hållplats efter Dala-Helsinglands jernväg inom Alfta församling och som lämplig föreståndare för densamma förorda vi banvakten P A Hallén därstädes".

Efter utredning genom postinspektören i mellersta distriktet fann poststyrelsen vid föredragning den 21 november 1902 att framställningen inte borde föranleda till vidare åtgärd. En förnyad ansökan den 10 januari 1903 föranledde postinspektör W Ljungh att besöka ort och ställe. Han konstaterade i sitt svar till poststyrelsen bl a,

"att av de byar, som enligt petitionärernas uppgift skulle hava nytta av den föreslagna poststationen, endast Elfkarlhed och Grängsbo ligga på södra sidan om Voxna älv och Viksjön, eller på samma sida som Viksjöfors hållplats, att däremot alla de övriga i petitionen uppräknade byarna ligga på norra sidan om samma sjö och hava sina naturliga utfartsvägar dels till Alfta och dels till Ovanåker, till vilka orters poststationer avståndet från Viksjöfors är endast resp 4 och 7 kilometer".

Poststyrelsen vidblev sitt föregående beslut men ännu en framställning daterades i oktober 1906, nu med långt fler namnunderskrifter än tidigare. Efter ett nytt besök av

postinspektör W Ljungh kunde denne anmäla den 28 januari 1907 till poststyrelsen att han funnit "att den post, som i lösväskor till och från Viksjöfors anhaltstation utväxlas med poststationen i Alfta, numera är av sådan omfattning, att för åstadkommande av hastigare befordran och bekvämare expediering av desamma torde erfordras en poststation i Viksjöfors".

Det blev också poststyrelsens beslut och den förenade post- och järnvägsstation öppnades den 1 juni 1907 med platsvakten som ansvarig.

Poststationen kom att utvecklas så gynnsamt, att den fick överleva senare tiders omorganisationer. Inga-Lisa Wiklund som postföreståndare har i Viksjöfors i våra dagar ansvar för postservice till drygt 400 hushåll.

Bollnäs—Orsa.

(Från och med den 1 juni 1907.)

11 ^o 7 ⁵²	9 ¹ 8 ³³	Ånge	8 ²² 8 ²¹	6 ⁵⁴ 9 ³²
Plk. 258	Plk. 256	Stockholm		
Tåg 2.	Tåg 6.	Km.		
c 8 ⁵	c 4 ⁴⁰	—	<i>Bollnäs</i> 301	12 ²⁰ 8 ⁴⁵
~ 8 ²⁶	~ 4 ⁵⁸	8	<i>Freluga</i>	12 ⁰ 8 ²⁸
8 ⁴⁰	5 ⁷	12	<i>Söräng</i>	11 ⁵⁰ 8 ¹⁹
8 ⁵³	5 ¹⁸	17	<i>Runemo</i>	11 ³⁹ 8 ⁶
9 ⁶	5 ³¹	21	<i>Alfta</i>	11 ³⁰ 7 ⁵⁵
9 ²⁰	5 ⁴⁶	28	<i>Viksjöfors</i>	11 ¹⁰ 7 ³⁶
9 ³¹	5 ⁵⁶	32	<i>Ovanåker</i>	11 ¹ 7 ²⁸
9 ⁴⁴	6 ²	36	<i>Edsbyn</i>	10 ⁵² 7 ¹⁷
10 ²⁴	6 ⁵⁰	51	<i>Voxna</i>	10 ¹⁵ 6 ⁴¹
11 ²	7 ²⁶	69	<i>Göringen</i> 308	9 ²⁴ 5 ⁵¹
11 ⁶	7 ⁵⁶	—	<i>Göringen</i>	8 ⁴⁹ 5 ⁴⁵
11 ⁴⁶	8 ³⁵	86	<i>Furudal</i>	8 ¹⁷ 5 ⁸
12 ²²	9 ⁶	101	<i>Skattungbyn</i>	7 ⁴² 4 ⁷
12 ⁴¹	9 ²¹	108	<i>Mässbacken</i>	7 ²⁶ 3 ⁴⁶
1 ¹⁰	9 ⁴⁵	118	<i>Orsa</i> 327	7 ⁰ 3 ¹⁰
				Tåg 3. Tåg 5.
				Plk. 256 Plk. 258

Av tidtabellen, som gäller från den dag då poststationen i Viksjöfors inrättades framgår bl a att Viksjöfors liksom övriga poststationer utmed järnvägen fick post två gånger om dagen i vardera riktningen. Det betydde fyra passningar om dagen vid postkupéerna. Understrukna minuter avser sådana tider som infaller mellan kl 18 och 06. Detta var ett av tre olika system som tillämpades innan 24-timmarsklockan började användas.

LÖVRISSET

Lastplatsen Lövriset vid järnvägen Voxna-Lobonäs förenades också med en poststation när järnvägen uppläts för allmän trafik den 13 november 1908. Den avvecklades samtidigt med att poststationen i Lobonäs drogs in den 20 november 1965.

Boken **HUMLEGUBBAR** (utgiven i december 1989) innehåller 51 berättelser om händelser i posten som avviker från det normala. Varje svenskt län är representerat med minst en berättelse. Pris 70 kr inkl moms, emballage och porto. ;
ställa från Förlaget på post. box 229, 151 05 Vällingby och skickas därifrån
inbetalningskort för betalning.

Skonhult.

Emellan Bengt Stenlundskyrkan och Jätte-
skolan i Rönneby och N. O. R. Lindgren

at följande kontrakt upptäckt.

N. O. R. Lindgren utger sig härigenom
att beställa befästningen såsom föreståndare för poststationen i
Rönneby och all — i uppteckning i den här-
med förmedlade handling, samt emottagande redovisningen för
med förmedlade handlingar, samt emottagande och inbetalning samt ut-
betalning af utskottet till förmån för poststationen — utifrån en
tillräcklig öfvervakning af förmånen, som i gällande post-
stationens förordning och öfriga författningar näm-
nas, eller som förmedlas i redovisning utifrån
såsom utställning för fullgörande af denna upplåtelse
Rönneby att utifrån den tillräckliga
och utskottet till förmån för poststationen i Rönneby, samt
att genom utskottet till förmån för poststationen i Rönneby
tillkomna de som utskottet, som förmånen som med följande
nämnen förmedla.
@ Skulle Rönneby, som utskottet till
förfall, upplåta med sin utgående handling eller utgående

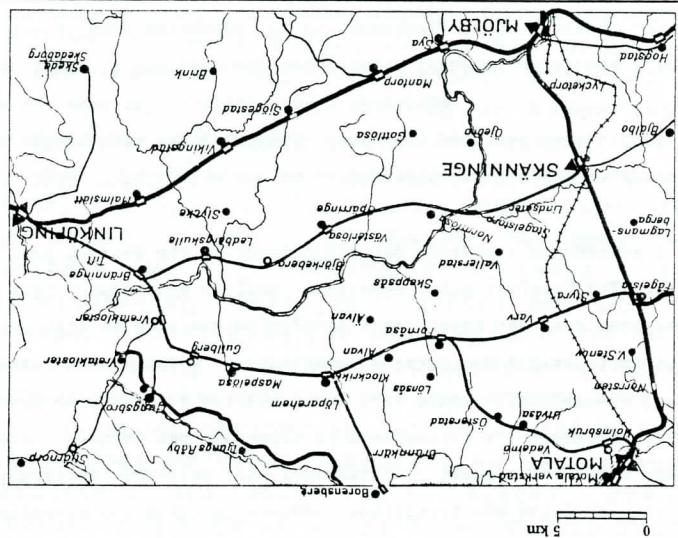
(*)

Detta är en förtämligskad kopia av framtidens av det kontrakt som skulle binda folk-
skolläraren i Rönneby vid ansvaret som poststationsföreståndare under tio år.

Förlaget på post, Växjö, 1990
Copyright: Erik Lindgren

Förslaget tillverkad 1990

POSTSTATIONER
VID JÄRNVÄGEN
BRÄNNINGE-VÄDERSTAD
EN HISTORIK AV ERIK LINDGREN

Uppdaterad 1996

Posthistorisk skriftserie 135

Dnr. 1144/1912.

Ankallas, att i svarsskrifvelse oöf-
stående diarienummer angifves.

Öfversändes till Kommunalstämman ordförande i Vallerstads socken, med anmodan sätta socknen i tillfälle att afgifva de påminnelser i ärendet, hvartill förhållandena må kunna föranleda.

Enligt postdirektionens förmenande kommer poststations inrättande vid järnvägsstationen i Lindsätter att blifva den postanordning, som i längden bäst tillgodoser ortens postala intressen. Postdirektionen anser sig icke kunna hos Kungl. Generalpoststyrelsen förorda, att efter järnvägens öppnande landtbrefbäringslinjen Skänninge - Vallerstad - Skänninge bibehålles i sin nuvarande sträckning. På det jämförelsevis ringa afstånd, som en blifvande poststation i Lindsätter kommer att ligga från Vallerstads sockens mera centrala delar, blir landtbrefbärningen framdeles icke af samma betydelse och gagn för socknens posttrafik som hittills. Det kan därför ifrågasättas, huruvida icke indragning af landtbrefbärningen lämpligen borde ske i samband med öppnandet af poststation i Lindsätter. Åtminstone synes en ökning af antalet turer icke behöfva ifrågakomma, hvarjämte landtbrefbäringslinjen, i förekommande fall, bör gifvas sådan sträckning, att den blir så kort som möjligt. Så t.ex. torde den icke behöfva framdragas till Ljungan och Häljorp. Likaledes torde linjens ringformiga afslutning böra utbytas mot en enkel linje med slutpunkt exempelvis i Melstad.

Under alla förhållanden bör en landtbrefbäringslinje inom socknen, om en sådan skulle visa sig nödvändig, lämpligen anknytas till Lindsätters poststation och icke till postkontoret i Skänninge.

Åkten torde få återbekommas med benäget förnyadt uttalande i ärendet jämval beträffande kostnaden för ett eventuellt anordnande af landtbrefbärning inom socknen. Linköping den 28 februari 1913.

En sida ur det digra ärendet angående organisation av postanordningarna vid järnvägens tillkomst visar bland annat att postdirektionen i Linköping önskade en poststation i Lindsätter. Den förverkligades emellertid inte.

FÖRORD

På sommaren och hösten 1944 måste jag som nyantagen post-elev kvalificera mig för teoretiska studier genom att lära mig den geografiska belägenheten för drygt 4000 svenska postanstalter. För cirka tredjedelen, belägna vid järnväg, räckte det att ange järnvägssträckan vid vilken de var belägna.

Kanske fäste man sig då särskilt vid att järnvägsnätet var tätt på vissa håll i landet, som t ex i Skåne. Anmärkningsvärt var det också med tätheten i området mellan Linköping och Vättern. En av de sträckor, utmed vilken man lärde sig "rabbla" stationerna var Bränninge-Skänninge. Den sydvästliga delsträckan Skänninge-Väderstad av den ursprungliga järnvägen var då nedlagd sedan ett tiotal år.

Man kan finna det underligt att Väderstad-Skeninge-Bränninge Jernvägsaktiebolag, som företaget hette, vågade satsa på en järnväg, som vid byggstarten redan var omgiven av det nät som ingick i Mellersta Östergötlands järnvägar med bl a Fågelsta-Linköping, 39,2 km, Fågelsta-Vadstena, 9,6 km, Vadstena-Ödeshög, 32,5 km och Fornåsa-Motala, 14,6 km. Men optimismen var stor och offervilligheten från de närmast berörda socknarnas sida saknades inte.

Jag har funnit den lilla järnvägen intressant och valt att läsa några av Postens dokument för att i detta häfte kunna redovisa utvecklingen för poststationerna där. Den som befinner sig på en längre resa tänker gärna på egen hembygd när andra länder upplevs. Det tränger kanske särskilt på när man får tillfälle att vila från resans alla aktiviteter. Då kan det vara bra att ha något till hands att koppla av med. Varför inte ett litet häfte som berör den egna hembygdens kommunikationshistoria?

Växjö i oktober 1990

Erik Lindgren

Järnvägsnätet förtätas

I ett brev till poststyrelsen den 18 december 1912 redovisade postdirektören i Linköping vissa kontakter man haft med styrelsen för "den under byggnad varande järnvägen Väderstad-Skänninge-Bränninge" och uppgav namnen på samtliga stationer och hållplatser utmed den 44 km långa banan. Utöver ändstationerna och mellanliggande Skänninge vid statsbanan Hallsberg-Mjölby rörde det sig om sju stationer och fem hållplatser. Stationerna var (från öster till väster) Ledeborg, Björkeberg, Västerlösa, Normlösa, Lindsätter, Bjälbo och Appuna. Postdirektören skrev bl a: "Mot de sålunda ifrågasatta namnen, vilka tillkommit, sedan utbyte av ett par namn snarlika med äldre poststationers namn ägt rum, har postdirektionen intet att erinra".

Ytterligare namnändringar genomfördes och i sin slutliga framställning till poststyrelsen den 27 juni 1913 föreslog postdirektören att nya poststationer skulle inrättas med namnen Odensfors, Bjälbo och Appuna samt att de redan befintliga lantpoststationerna i Björkeberg, Västerlösa och Normlösa skulle flyttas till järnvägen. Namnet Odensfors hade vid det tillfället fått ersätta det föreslagna namnet Ledeborg men blev i beslutsprocessen fastställt till Ledbergskulle.

Postdirektionen tänkte sig också en poststation vid Lindsätters trafikstation. Med tre kommunalstämmobeslut var Vallerstads socken emot en sådan och begärde att lantbrevbäringen Skänninge-Vallerstad skulle ökas från tre till sex turer i veckan. I anslutning till detta skrev postdirektionen följande till poststyrelsen:

"Med hänsyn till att Vallerstad socken har hela sin rörelse på Skänninge och någon ändring härutinnan icke torde inträda under närmaste tiden efter järnvägens öppnande, har postdirektionen ansett sig böra frånträda förslaget om inrättande av poststation i Lindsätter". En senare gjord framställning om att inrätta en poststation i Lindsätter föranledde inte någon åtgärd (dnr I b 1914:352).

Järnvägen öppnades för posttrafik den 19 oktober 1913. I det följande redovisas poststationerna i riktning från öster till väster. Jag har funnit det lämpligt att även beröra ändpunkternas poststationer. Som fallet är med en stor del av de förenade poststationerna har även de här

aktuella en ganska händelsefattig historia. I stort sett inskränker jag mig därför till att namnge föreståndarna vid de stationer som inte fanns eller hade planerats före järnvägens tillkomst.

BRÄNNINGE

I samband med att järnvägen Linköping-Fågelsta-Vadstena-Ödeshög togs i bruk för posttrafik den 1 december 1897 inrättades en förenad post och järnvägsstation i Bränninge med Sven Johan Örnell som föreståndare. Han fick 360 kr om året för sitt bestyr med posten. Carl Albin Johansson avlöste honom efter tio år och därefter ansvarade följande järnvägsanställda för posten: Johan Edvard Håkansson (1909-1930), Albin Robert Adell (1930-1948) och Ivar Folke Kollin (1949-1959). Poststationen drogs in fr o m september 1959.

Linköping—Fågelsta—Vadstena—Ödeshög.

(Från den 1 december 1897.)

Plk. Tåg 1.				Denna spalt läses nedifrån och uppåt.		
5,8			<i>Linköping</i>			9,35
5,23			<i>Bränninge</i>			9,21
5,31			<i>Vreta kloster</i>			9,14
5,38			<i>Gullberg</i>			9,5
5,43			<i>Maspelösa</i>			8,58
6,0			<i>Klockrike</i>			8,45
6,15			<i>Fornåsa</i>			8,27
6,28			<i>Hvarf</i>			8,10
6,40			<i>Fågelsta</i>			7,57
	Fk. Brl. Tåg 3.	Fk. Brl. Tåg 5.				
7,10	11,40	5,40	<i>Fågelsta</i>	10,40	4,28	7,35
7,40	12,5	6,10	<i>Vadstena</i>	10,15	4,5	7,5
	Brl. Tåg 3.			Tåg 8. Fk. Brl.	Tåg 4. Fk. Brl.	
7,52	12,35		<i>Vadstena</i>		3,55	6,50
8,6	12,50		<i>Arneberga</i>		3,45	6,38
8,28	1,14		<i>Rogslösa</i>		3,29	6,14
8,45	1,29		<i>Borghamn</i>		3,17	6,0
9,25	2,9		<i>Alvastra</i>		2,46	5,21
9,46	2,38		<i>Hästholmen *)</i>		2,40	5,13
10,4	2,56		<i>Ödeshög</i>		2,22	4,30
				Tåg 4. Brl.	Tåg 6. Plk.	

*) Ångbåt, hvarmed befordras karterad post, afgår dagligen från Hästholmen kl. 10,30 f. m. med ankomst till Hjo kl. 11,46 f. m. samt afgår från Hjo kl. 3,0 e. m. med ankomst till Hästholmen kl. 4,15 e. m.

LEDBERGSKULLE

Ett förslagskontrakt med en av länsstyrelsen föreslagen föreståndare för en planerad poststation i Ledberg vid linjen Linköping-Björkeberg återsändes jämte flera andra kontrakt i ett brev från poststyrelsen den 10 december 1874 till länsstyrelsen. Poststyrelsen motiverade detta efter studium av de protokollsanteckningar som fanns efter ett sammanträde i juli 1874 och skrev bl a: "Dessa postanstalters jämte postlinjers anordnande synes icke skäligen kunna grundas på bestämmelserna i Kungl kungörelsen den 5 december förlidet år om kronobrevbäringens upphörande och om sättet för fortskaffande av de försändelser, för vilka nämnda brevbäring fått anlitas, så mycket mindre som för i fråga varande orter tillfälle blivit berett att i allmänhet för sin postutväxling kunna begagna lösväska som med allmän post fortskaffas.

En poststation skulle ändå så småningom komma till stånd i Ledberg och det i samband med att Bränninge-Skänninge-Väderstad järnväg togs i bruk för allmän trafik. På grund av en framställning till Kungl.Maj:t av en intressent föreslog postdirektionen namnet Odensfors, men detta godkändes inte av styrelsen för järnvägsbolaget.

Med anledning skrivelse af den 12/6 angående namnförändring af Ledbergs station, föreslagen att heta Odensfors, få till svar lämna, att frågan om namnförändringen behandlats af Styrelsen, som icke godkänner en sådan förändring, därtill närmast föranledd af den protest, som aflämnats af kommunalstämman i Ledbergs socken. Då Ledberg skulle kunna förväxlas med Leksberg, anser man att Odensfors likalätt kan förväxlas med Orrefors. Styrelsen kan därför icke godkänna annan förändring än att Ledberg ändras till Ledeborg, som socknen egentligen heter, eller om vederbörande därpå icke vill ingå, att stationsnamnet ändras till "Ledbergs Kulle".

Norrköping den 14 juni 1874.

VÄDERSTAD - SKENINGE - BRÄNNINGE
JERNVÄGS AKTIEBOLAG

Poststationen öppnades således med namnet Ledbergskulle den 19 oktober 1913. Stinsen Axel Teodor Gustafsson blev ansvarig också för posten. Han efterträddes den 1 maj 1919 av David Leonard Gustafsson, som varit poststationsföreståndare i Björkeberg sedan järnvägsstarten och som 1935 fick förflyttning till Normlösa. Då tog Edit Charlotta Pettersson över i Ledbergskulle (1935-1946), följd av Ingegerd Linnea Pettersson (1946-1950) och Märta Elisabeth Kindstrand (1950-1959).

BJÖRKEBERG

Det var från början meningen att den 37 år gamla lantpoststationen i Björkeberg skulle finnas kvar, när järnvägen Väderstad-Skänninge-Bränninge skulle öppnas för allmän trafik. För en sådan lösning hade åtskilliga ordsbor kämpat, även om postmästare Jöns Swenborg i Linköping i sitt yttrande till postdirektionen den 14 februari hade skrivit bl a följande:

"Nuvarande poststationen i Björkeberg anser jag böra flyttas till blivande järnvägsstationen med samma namn, varigenom den visserligen blir belägen omkring en och en halv kilometer från kyrkan, som hitintills ansetts vara ortens centralpunkt, men detta avstånd är ju ej synnerligen att räkna med, helst som förbindelsen med järnvägsstationen väl kommer att bli livlig och affärsrörelsen m m så småningom söker sig dit".

I detta instämde också postdirektionen, när utredningen sändes till poststyrelsen. Däri redovisades emellertid att kommunalstämman önskade behålla poststationen i kyrkans närhet. Det fanns också ordsbor som talade för att poststationen skulle flyttas till järnvägsstationen, något som gav poststyrelsen bryderier. I det ursprungliga konceptet för beslutsbrevet till postmästaren i Linköping fanns texten "att posttransporter skola verkställas mellan å ena sidan, en var av de nuvarande poststationerna i Björkeberg och Västerlösa och, å andra sidan, de blivande järnvägsstationerna med samma namn". Om denna lösning blivit antagen skulle det ha blivit två poststationer i Björkeberg, den nya kanske kallad "Björkebergs station".

Den citerade texten ströks vid slutjusteringen den 22 au-

gusti 1913. Bland vad som tillfördes, kan nämnas det, att kontraktet med folkskolläraren och organisten Carl Oskar Wedell om att handha poststationen i Björkeberg skulle upphöra att gälla "på grund av kontraktets ordalydelse". I kontraktet fanns nämligen en passus om att så skulle ske utan uppsägning, om en järnväg inrättades i närheten av poststationen. Det var en stående text under järnvägsbyggnadsskedet.

Carl Oskar Wedell fick alltså lämna sin post. Han var son till Anders Petter Wedell, som hade tillsatts när poststationen inrättades den 1 januari 1875, då med 75 kronor i årsarvode till föreståndaren.

Redan i samband med organisation av lantbrevbäringen inom Östergötland planerades indragning av poststationen. Efter ackord med Wedell beslöt poststyrelsen den 8 februari 1878 att den fick "bibehållas så länge föreståndare erhålles för 25 kr". Wedell fick alltså vidkännas en rejäl lönesänkning. Men ännu tidigare hade poststationens indragning varit på tal, nämligen i samband med beslutet om att poststationen i Västerlösa skulle dras in med 1876 års utgång. Föreståndaren i Västerlösa Frans Lindqvist hade begärt löneförhöjning trots att poststationen var olönsam.

På poststyrelsens förfrågan uppgav länsstyrelsen "att Västerlösa poststation utan olägenhet torde kunna indragas då Björkebergs poststation endast är belägen 0,5 mil från Västerlösa".

Med poststyrelsens beslut därefter om indragning vid årsskiftet 1876/1877 av poststationen i Västerlösa följde också ett beslut om avkortning av postföringslinjen från Linköping, så att den gående postföraren Anders Magnus Larsson Westergren fick en kortare linje och lägre ersättning. Lindqvists framställning till poststyrelsen att indragningsbeslutet skulle hävas fann inte gehör trots att han erbjöd sig att återta sin begäran om löneförhöjning. Detta torde poststationsföreståndare Wedell i Björkeberg ha haft i åtanke som en skrämmande risk, när han accepterade lönesänkning 1878.

När Carl Oskar Wedell tog över poststationen i Björkeberg den 1 juni 1898 fanns det utrymme för viss förbättring av löneförhållandena och hans arvode fastställdes till 50 kr om året. Det höjdes med 1905 års ingång till 150 kr, vilket gällde också när han fick lämna poststationen ifrån sig den 19 oktober 1913.

Nu blev järnvägsstationens föreståndare David Leonard Gustafsson ansvarig för postservice i den till järnvägen flyttade stationen. Efter honom vilade det ansvaret på följande järnvägsanställda: Carl Albin Levin (1919-1927), Edit Maria Carlsson (1927-1929), Ida Maria Levin (1929-1945) och Elvira Elisabeth Andersson (1945-1959). Poststationen ersattes med lantbrevbäring fr o m den 1 september 1959.

Under en övergångstid kompletterade ett postombud lantbrevbäringen till Björkeberg. Det fanns under tiden 1 september 1959 - 31 mars 1961 och använde en datumstämpel med gravyren VÄSTERLÖSA POB 1.

VÄSTERLÖSA

Organisten Frans Lindqvist antogs till föreståndare för den poststation som öppnades i Västerlösa med 1875 års ingång vid den stora omorganisation som blev en följd av att postverket skulle ta över ansvaret för kronobrevbäringen. Hans årsarvode blev till en början 75 kronor. I ett brev till poststyrelsen den 22 september 1876 begärde han att få detta höjt till 120 kronor. Korrespondensen var ringa och dittills under året hade Lindqvist sålt frimärken för bara 101 kronor.

Efter kontakt med länsstyrelsen beslöt poststyrelsen att poststationen i Västerlösa skulle dras in med 1876 års utgång. Beslutet innefattade också avkortning av postlinjen från Linköping så att den gående postföraren Anders Magnus Larsson Westergren fick lägre ersättning för kortare tur.

Lindqvists framställning till poststyrelsen om att indragningsbeslutet skulle hävas fann inte gehör trots att han erbjöd sig att återta sin begäran om löneförhöjning. Församlingens erbjudande till honom att ta betalt för utlämning av vanliga brev kom honom inte till nytta.

Inte heller blev det någon effekt av protokollsanteckningarna vid en extra kommunalstämma den 12 november 1876. Däri framhölls de stora svårigheter som skulle uppstå, när postlinjen ströps och poststationen drogs in, "alldenstund församlingen ligger inom tvenne härader och tvenne olika fögderier, vilket förorsakar att en mängd med kronobrev

såväl kommer till som avgår från församlingen, och i sådan händelse poststationen bleve indragen skulle det säkerligen förorsaka postverket lika stor kostnad för fortskaffandet av denna kronobrevspost som den hittillsvarande anstalten därmed".

När indragningen väl var ett faktum, tog man i med hårdhandskarna. Inte skulle man låta församlingens egen lösväska belastas med tjänstepost! Den befordrades på socknens bekostnad med särskilda bud. Vid en extra kommunalstämma den 14 januari 1877 svarade församlingen enligt protokollet enhälligt nej på prosten K Cedréns fråga om hans ämbetsskrivelser fick inrymmas i församlingens postväska. Man beslöt också att så kallad kyrkopost till församlingen inte fick läggas i väskan vid dess transport från Linköping till Västerlösa, såvida socknen inte kunde tillförsäkras ersättning för detta.

Prosten Cedréns reagerade nu på så sätt att han i ett brev till poststyrelsen i mars framhöll den orättvisa fördelningen av Postens gracer. Björkebergs socken med en folkmängd på 400-500 personer hade en poststation, medan Västerlösa med mellan 1300 och 1400 personer var utan. Han föreslog att poststationen i Björkeberg skulle dras in och den i Västerlösa återupprättas.

Häröver reagerade naturligtvis kyrkoherde Carl Wahlgren i Björkeberg, som menade att problemet aldrig skulle ha blivit aktuellt om poststationsföreståndare Lindqvist hade nöjt sig med den lägre avlöningen. "Härvidlag", skrev han, "besannas det gamla ordspråket: att fordra för mycket är ginaste vägen att få intet". Församlingen i Björkeberg var ändå rädd för att Cedréns förslag skulle vinna gehör och erbjöd sig att själv avlöna sin poststationsföreståndare om detta kunde förhindra en eventuell ifrågasatt indragning. Landskansliet i Linköping hemställde hos poststyrelsen att poststationen i Västerlösa skulle återinrättas och att den i Björkeberg ändå skulle finnas kvar, men poststyrelsen beslöt att frågan skulle vila i avvaktan på hur postdistributionen organiserades i samband med att lantbrevbäring infördes.

Denna började så smått i Östergötland år 1879. Landskansliet menade sig ha dålig erfarenhet av lantbrevbäring från olika håll och beslöt att i ett brev till poststyrelsen den 19 juli 1879 "jämväl med avseende å det missnöje med

lantbrevbäringen, som försports från trakter i länet, där sådan blivit inrättad, tillstyrka bifall till den av Västerlösa församling gjorda framställning om inrättande därstädes på erbjudna villkor av en poststation från och med 1880 års början". Villkoren var bl a att poststyrelsen skulle betala 25 kronor om året som bidrag till poststationsföreståndarens avlöning och bekosta postföringen mellan Björkeberg och Västerlösa.

I Linköping hade postmästeriet nu övertagits av Karl John Westman. Han varnade poststyrelsen för att låta Westergren få något postföringskontrakt, enär denne "icke sällan av rusgivande drycker överlastar sig, i följd varav han ock helt nyligen i stadens närhet tappade hela posten, den han ej saknade förrän vid hemkomsten". I stället anställdes J P Qvist som postförare mellan Björkeberg och Västerlösa med en ersättning av 45 öre för varje tur fram och åter från 1880 års ingång. Då återinrättades poststationen i Västerlösa med villkor "att poststationen under en tid av 3 år varder skött av tjänlig person mot ett arvode från postverket av allenast 25 kronor per år".

Organisten Frans Lindqvist blev poststationsföreståndare för andra gången. Han efterträddes den 1 juli 1894 av folkskolläraren Karl Johan Petersson, som från den 1 oktober 1898 lyckades få årsarvodet höjt till 100 kronor, från den 1 oktober 1904 till 200 och från 1907 års ingång till 250 kronor. Med järnvägens tillkomst blev lantpoststationen indragen och i stationshuset inrättades en sk förenad poststation den 19 oktober 1913, för vilken Nils Efraim Malm fick ansvaret. Detta vilade därefter på Nils Erik Johansson (1951-1959)

Vid järnvägens nedläggning hyrde postverket stationshuset från november 1959, där poststationen fanns till 1961. Valkebo och Västerlösa sparbanker gick tillsammans för att uppföra en nybyggnad som kom att inrymma både bank och post. Alvar Borg, som varit lantbrevbärare på linjen Västerlösa-Hackeryd 1926-1959, hade blivit föreståndare för poststationen 1959 och hann uppleva att få medaljen för nit och redlighet i rikets tjänst, innan han avgick.

En stor omorganisation den 12 maj 1968 medförde bl a indragning av poststationen i Västerlösa. All postutdelning i området Vikingstad-Västerlösa kunde göras med två lantbrevbäringslinjer från Vikingstad. På sin sista tjänstgö-

ringsdag blev Alvar Borg efter nära 42 års postarbete avtackad av bl a överkontrollör Gunborg Holmström vid Linköpingsposten. Postkundernas tack framfördes av godsägare Per Olai i Ås.

NORMLÖSA

Den första regelbundna och av postverket inrättade kontakten med omvärlden fick Normlösa genom den lantbrevbäring som startade med 1879 års början från Mantorp över Herrberga. På den linjen anställdes A Johansson i Normlösa Biskopsgård. Han gick den 14 kilometer långa sträckan två gånger i veckan med kr 1:45 i ersättning för varje tur, fram och åter. I maj 1887 ökades turtätheten till tre i veckan med brevbäring tisdagar, torsdagar och lördagar.

Behovet av en egen poststation blev allt större, särskilt som den mindre väl utvecklade lantbrevbäringen föranledde många att besöka posten i Mantorp för att få ärenden uträttade. En extra kommunalstämma i Normlösa kommunalrum den 15 februari 1908 beslöt att anhålla om en poststation. Stämmans ordförande Otto Willén utsågs att inlämna begäran och det gjorde han genom ett brev två dagar efter stämman. Vid den följande remissbehandlingen tyckte poststationsföreståndare J Pettersson i Mantorp att en poststation behövdes i Normlösa, medan postmästaren i Linköping tyckte att det borde "tagas i övervägande, om ej uppstående behov av bättre postförbindelser hellre borde avhjälpas genom anordnande av lantbrevbäring med utvidgad befogenhet".

Postdirektör Adolf Malmgren ansåg emellertid att det var "av behovet särskilt påkallat" att inrätta en poststation i Normlösa. Poststyrelsen beslöt att poststationen skulle inrättas och den öppnades den 1 oktober 1908 med handlanden Pehr Andersson som föreståndare. Han förband sig att sköta poststationen under minst tre års tid med 150 kr i årligt arvode.

Folkskollärare Karl Hugo Johansson övertog befattningen som poststationsföreståndare i Normlösa den 1 oktober 1911 men hann på grund av järnvägens tillkomst bara fungera två år som postman. När posttrafiken öppnades på den nya järn-

vägen den 19 oktober 1913 tog Gösta Valfrid Persson i stationshuset över ansvaret för samhällets postservice. Detta ansvar vilade därefter på följande järnvägsanställda: David Leonard Gustafsson (1935-1938), Margit Hålm (1938-1948) och Tyra Johansson (1948-1959). Efter skilsmässan från järnvägen den 1 september 1959 inrymdes poststationen fortfarande i stationshuset.

Lantbrevbärare Lars-Erik Karlsson med utgång från Skänninge blev den som fick svara för postservice i Normlösa efter indragningen den 31 maj 1967. Föreståndare Tyra Johansson fick på poststationens sista dag besök av representanter för posten i Linköping. Hon hade anställts som stationsföreståndare vid järnvägen 1948 och således ansvarat för posten även under en dryg tioårsperiod innan järnvägstrafiken upphörde. Hon och hennes man köpte enligt en tidningsuppgift stationshuset för att använda det som postlokal även under den järnväglösa tiden.

SKÄNNINGE

Postkontoret i Skänninge var sedan fyra decennier förbundet med omvärlden genom statsbanan mellan Hallsberg och Mjölby, när den lilla järnvägen från Bränninge växte fram. Postkontoret var dock mycket äldre än så och inrättades redan omkring 1644. Bortsett från transporter av post till och från järnvägsstationen hade postkontoret inte något med järnvägen att göra och dess historia redovisas inte i detta sammanhang.

BJÄLBO

Vid överläggningar om lämpliga namn på de nya förenade post- och järnvägsstationerna utmed järnvägen framfördes bl a att namnet Bjälbo skulle vara lätt att förväxla med Björbo så att i varje fall slarvigt skrivna adresser kunde föranleda att brev avsedda för Bjälbo hamnade i Björbo i Dalarna och vice versa. Poststyrelsen bedömde risken som ringa och beslöt att godta namnet Bjälbo.

Väderstadbanan bör åtminstone gå till Bjälbo.

Avsevärda olägenheter genom trafikindragningen Skeninge—Väderstad.

Herr David Pettersson i Bjälbo, Erik Magnusson i Orlunda, Gustaf Henriks-son i Hov och Henning Hermansson i Appuna, vilka av respektive kommuner utsetts att till länsstyrelsen i Linköping avgiva yttrande i anledning av den ifrågasatta nedläggningen av person-, post-, il- och styckeodstrafiken å bandelen Skeninge—Väderstad, ha mot förslaget hos länsstyrelsen gjort vissa erinringar.

Av frågan berörda kommuner äro Bjälbo, Appuna, Hovs och Orlunda socknar. Indragningen kommer givetvis för dem att medföra avsevärda olägenheter. Särskilt måste det kännas mycket hårt och som en orättvisa mot Bjälbo och Appuna, som vid järnvägens tillkomst och för dess fortsatta bestånd gjort proportionsvis lika stora uppoffringar som någon annan kommun samt ännu haft en stor skulder därför. Visserligen är ju avsikten att som kompensation anordna busstrafik en gång dagligen fram och åter på landsvägen Väderstad—Skeninge, men denna anordning kan givetvis endast i

ringa mån ersätta de fördelar, som järnvägen nu giver. Så t. ex. skulle avisering av gods försenas, avgifterna för paket- och ilgodsbefordran ökas, styckeodstrafiken endast i obetydlig grad kunna ombesörjas och nuvarande bekväma postförbindelser för hela området rubbas.

Då ju meningen är, att vagnslasttrafiken skall upprätthållas i förutvarande utsträckning, vilket nödvändiggör underhåll av järnvägslinjen, måste det framstå som oförklarligt, att ett framförande av motorvagnen med dess synnerligen billiga drift på sätt nu sker skulle i någon avsevärd mån försämra järnvägens driftekonomi.

På linjen Skeninge—Väderstad har Bjälbo station det ofjämförligt största trafikområdet och av statistiska uppgifter angående trafiken framgår, att Bjälbo station är järnvägens största, enär den tillför järnvägen avsevärt större inkomster än Normlösa, som torde komma närmast i storleksordningen.

Ett minimum av tillmötesgående mot ortsbefolkningens intressen torde därför kräva, att trafiken i hittillsvarande omfattning bibehålles åtminstone till Bjälbo. Härigenom bleve trafikintresset för Bjälbo, Hov och Orlunda fullt tillgodosett och även Appuna skulle få avsevärd nytta. Kostnadsökningen för sistnämnda anordning skulle säkerligen ställa sig synnerligen blygsam och väl täckas av motsvarande ökning i inkomster. På grund härav hemställes, att länsstyrelsen måtte till k. m. t. förorda de önskemål, som av kommunalrepresentanterna framhållits.

Här några utdrag som belyser pressens intresse för frågan om nedläggning av trafiken på den västliga grenen av järnvägen redan två decennier efter dess tillkomst; ovan tidningen Östgöta Correspondenten den 27 februari 1934 och nedan Östgötan den 26 mars 1934.

Konkurrens om billinjen Väderstad—Skänninge. Kommunalnämnden i Appuna socken beklagar i skrivelse till länsstyrelsen i Linköping livligt, att driften å Väderstad—Skänninge—Bränninge järnväg skall så behöva beskäras att kommunen, trots sin stora ekonomiska insats i järnvägen — en insats som kommer att göra sig märkbar i kommunens utgiftsstat ännu 20 år fram i tiden och som innevarande år betyder en skatteökning av kr. 1: 90 pr skattekrona — kommer i en så svår ställning i kommunikationshänseende, att t. o. m. den dagliga posten blir äventyrad. Granskningen av de taxor och tur-

listor, som Mjölby—Hästhalmens järnväg och Skänninge stad föreslagit i sina ansökningar om linjef trafik mellan Väderstad och Skänninge, har utfallit så, att nämnden på grund av de ofjämförliga fördelar för kommunen och dess invånare, som följer med Skänninge stads förslag, enhälligt beslöt, att på det livligaste förorda detta samt att hos länsstyrelsen tillstyrka bifall till Skänninge stads ansökan.

Kommunalfullmäktige i Allhelgona socken ha beslutat, att hos länsstyrelsen i Linköping hemställa, att Skänninge stads ansökan måtte beviljas.

Ernst August Vallner Rasmusson blev ansvarig för posten i Bjälbo när den förenade post- och järnvägsstationen öppnades den 19 oktober 1913. Han fick vara med om nedläggning av järnvägen på dess västliga sträckning med september månads utgång 1934 och blev då av postverket direktanställd som poststationsföreståndare, med poststationen kvar i järnvägens byggnad. Han fick också uppleva poststationens indragning med 1961 års utgång, då 74 år gammal.

Den lantbrevbärare som gav service åt de kunder som förut anlitat poststationen i Bjälbo, kompletterades under en övergångstid med ett postombud. Hos de ansvariga på Posten var man medveten om att lantbrevbäringen väl skulle kunna tillgodose behovet men det befanns lämpligt att underlätta övergången genom ett postombud. I dess datumstämpel fanns gravyren SKÄNNINGE POB 1. Postombudet anlätades, som väntat, i liten utsträckning och kunde utan svårigheter dras in den 11 mars 1964.

APPUNA

Den lilla poststationen i Appuna blev den första av poststationerna längs järnvägen som fick skatta åt förgängelsen. Den inrättades den 19 oktober 1913 samtidigt med järnvägstrafikens start. Ernst Fredrik Carlsson blev den förste stinsen och därmed också ansvarig för posten. Han följdes sedan av följande föreståndare: Erik Martin Gustafsson (1915–1922), Agnes Gustafsson (1922–1926), Emanuel Pettersson (1926–1935 — från den 1 oktober 1934 i den från järnvägen på grund av trafiknedläggning skilda poststationen), Nanny Mathilda Aspeqvist (1935–1948) och Nils Aspeqvist (1948–1954). Poststationen drogs in den 31 januari 1954.

VÄDERSTAD

Den västliga ändpunkten för järnvägen från Bränninge över Skänninge blev Väderstad. Dit fanns redan järnvägsförbindelse genom Mjölby—Hästhalmens järnväg, som hade öppnats

för trafik i maj 1910. Den ursprungliga poststationen blev dock inte förenad med järnvägen förrän nära fyra decennier efter att den inrättats.

Poststationen i Väderstad hade öppnats den 1 januari 1875 som en följd av riksdagsbeslutet att ansvaret för kronobrevbäringen skulle överföras på postverket. Organisten C A Andersson antogs till föreståndare med den ovanligt höga årsersättningen av 450 kronor. Med detta var han dock inte nöjd men hans begäran den 6 november 1875 att få det höjt till 600 kronor kunde inte bifallas. Han sade då upp sig i ett nytt brev den 17 november. Poststyrelsen tog nu kontakt med länsstyrelsen, som dock inte kunde hjälpa till att skaffa någon annan föreståndare. Räknat från halvårskiftet 1876 medgavs då den önskade löneförhöjningen.

En lantbrevbäringslinje inrättades i början av 1879 från Väderstad till Hov. På önskan av kommunalstämman med Hovs socken den 28 mars 1879 ändrades lantbrevbäringen att utgå från Vadstena och den först antagne lantbrevbäraren Enoch Gustafson i Lundby blev av med sitt kontrakt. I stället anställdes organisten S M Svensson i Hov som lantbrevbärare mellan Vadstena och Hov.

Till Kongl. Generalpoststyrelsen i Stockholm!

*I fall lantbrevbärning kommer att användas emellan
Vadstena och Hov i stället för Väderstad och Hov,
så öfvertar jag från det af Kongl. Generalpoststyrelsen
med mig afslutade lantbrevbäringskontraktet om brev-
bärning emellan Väderstad och Hov utan tillgodsnyttande
af den enligt kontraktet fastställda uppsägningstiden*

Lundby ogör den 13 April 1879

S. M. Svensson

Lantbrevbärare Enoch Gustafson avstod frivilligt från sitt kontrakt utan att uppsägningstiden behövde iakttas.

Bortfallet av lantbrevbäringen i förening med ändringar av de passerande posterna gjorde att arbetet vid poststationen i Väderstad blev mindre betungande. Detta noterade postinspektören i centrala distriktet P Ch Bergman, som den 3 februari 1880 skrev ett brev i ärendet till poststyrelsen med följande inledning:

"Då föreståndarna i allmänhet icke underlåta att begära förhöjning i arvoden, då göromålen tillväxa, vilket ock är naturligt och lovligt, torde det ock vara lika stort skäl att, då å något ställe postgöromålen till följd av förändrade förhållanden förminskas, arvodet i samma mån nedsättes, synnerligast om detta går utöver de vanliga beloppen.

Ett sådant förhållande förefinnes vid Väderstad, vilken station, då nu gällande kontrakt den 25 februari 1876 upprätades, i varje vecka hade 12 ankommande och 12 avgående poster, varemot stationen nu endast expedierar 7 avgående och lika många ankommande poster under samma tid; varom jag härmed skolat göra vördsam anmälan för den åtgärd Kungl. Styrelsen kan finna gott besluta."

Postinspektören fick nu poststyrelsens uppdrag att säga upp kontraktet med C A Andersson och "inkomma med upplysning mot vilken ersättning lägst kan erhållas lämplig person å platsen till befattningens övertagande".

Anderson gick med på att sänka sitt årsarvode till 450 kr något som poststyrelsen accepterade efter postinspektörens uppgift att "den lokal han bebor är särdeles välbelägen samt Andersson med ordning och noggrannhet handhaver sina göromål".

Med oförändrat arvode övertog fröken Emma Nilsson poststationen i Väderstad i oktober 1895 och efterträddes i april 1903 av fröken Hedda Charlotta Pettersson. Hon fick med 1913 års ingång årsarvodet höjt till 480 kronor men måste frånträda sin befattning den 1 juli 1914, då poststationen i Väderstad förenades med järnvägsstationen. Nu fick stinsen Oscar Liljestränd ansvaret för posten med 600 kronor i årsersättning för detta bestyr, vartill kom ett fast biträdesanslag på 360 kronor och ett särskilt anslag på 120 kronor. Det innebar således en väsentlig fördyring jämfört med den tid då poststationen i Väderstad inte var förenad med järnvägen. Under tiden 1 juli 1931 - 31 december 1939 var poststationen proformaskild från järnvägen.

Detta innebar i stort sett bara att ett avtal fanns mellan postverket och poststationsföreståndaren personligen och att hans avlöning betalades direkt till honom och inte ingick i avlöningen från järnvägsbolaget.

Efter Liljestrand ansvarade följande järnvägsanställda för postservice i Väderstad: John Hilmer Malmsten (1946-1948), Carl Ivan Gärtner (1948-1950), Oskar Alfred Olsson (1950-1953), Axel Timar Johansson (1954-1957), Karl Rune Lutteman (1957-1959) och Nils Oskar Helge Bergström (1959-1965). Poststationen skildes från järnvägen med 1966 års ingång och statushöjdes samtidigt till en postexpedition.

Befattningen sköttes på vakans 1966-1969, då Inga Sjögren tillträdde. Hon fick uppleva att postexpeditionen flyttades till en fastighet mitt i samhället, där det dittills funnits en järnhandel. Med 1987 års ingång tog Mary Wall över chefskapet för posten i Väderstad och därmed ansvaret för service till närmare 700 hushåll. I projekt "Nät 92" lämnades postkontoret på entreprenad till Marcus Livs.

Rinna nära få egen poststation

Väderstads sydliga grannförsamling Rinna hörde till dem som inte fick någon egen poststation i samband med att ansvaret för kronobrevbäringen övertogs av postverket. Detta försökte man ändra på och ett konkret uttryck för sådana önskemål kom fram efter 13 år vid kommunalstämman den 25 oktober 1888.

Då yrkade några av de närvarande på en framställning till poststyrelsen om en poststation vid kyrkan. Vid överläggningen var andra betänkliga och hyste fruktan för avslag. Därför begränsades framställningen till en begäran om bidrag med 50 kr om året för postföring från den sex kilometer avlägsna poststationen i Väderstad.

Behovet av bidrag motiverades bland annat med att "församligens post icke vidare såsom förut kommer att få medfölja enskild persons postväska" samt att "kyrkoposten här såsom annorstädes varje vecka måste hämtas å närmaste postanstalt".

Kommunalstämmans ordförande A Welander åtog sig att sköta posthämtningen, om bidraget beviljades. Döm om hans förvåning när han i februari 1889 fick ett kontrakt om att vara lantbrevbärare på en nyinrättad linje mellan Väderstad och Rinna. Så hade han inte tänkt sig att postföring-

en skulle gå till. För bara 50 kronor om året kunde han inte åta sig att ansvara för lantbrevbäring. Postmästare August Möllerberg i Mjölby skickade tillbaka kontraktet till poststyrelsen utan Welanders underskrift och därmed förföll ärendet.

Men det kom upp på nytt sex år senare. En extra kommunalstämma i Rinna den 7 april 1895 beslöt göra "en vördsam anhållan att en poststation måtte vid Rinna kyrka förläggas". Christina Andersson i Sevedsgård åtog sig att för 50 kronor om året köra posten tre gånger i veckan mellan Väderstad och Rinna och folkskolläraren M Th Årsén skrev i ett särskilt brev att han var villig åta sig en blivande poststations skötsel "mot någon ersättning från postverket".

Denna diffusa förklaring ledde till att Årsén blev besviken när han fick sig tillsänt ett kontrakt som band honom under tio år vid uppgiften som poststationsföreståndare mot ett arvode av 25 kronor om året. Han skrev den 13 maj 1895 till poststyrelsen bland annat följande:

"Jag erbjöd mig att förestå poststationen men tänkte ej att så litet arvode kunde bjudas vid en station i en jämförelsevis stor församling".

Kontraktet gick åter till poststyrelsen utan underskrift. Det gjorde också Christina Anderssons kontrakt, eftersom hon inte ville acceptera villkoren att inte få forsla andra varor än postgoods på resorna mellan Väderstad och Rinna.

Slutet på visan blev en framställning av den extra kommunalstämman med Rinna församling den 30 juni 1895 att lantbrevbäring skulle få inrättas mellan Väderstad och Rinna. Detta accepterade poststyrelsen och tisdagen den 3 september 1895 blev den efterlängttade förbättringen av postservice verklighet. Tisdagar, torsdagar och lördagar kl 7 gav sig lantbrevbäraren i väg med post från Rinna och återvände kl 12 från Väderstad. Den oregelbundna budskickningen var slut.